

Õiguskantsleri Kantselei

Rahandusministeerium
info@fin.ee

Teie 20.12.2023 nr 1.1-10.1/7545-1

Meie 11.01.2024 nr 18-2/240062/2400201

Mittevaralise kahju hüvitise maksustamise muudatused

Tänan Teid võimaluse eest avaldada arvamust tulumaksuseaduse ja kogumispensionide seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Õiguskantsler on varasemalt tähelepanu juhtinud tulumaksuseaduse § 12 lõikes 3 sätestatud piirangule, mille järgi ei käsitata mittevaralise kahju hüvitist füüsilise isiku tuluna juhul, kui mittevaralise kahju hüvitist maksab riik või kohaliku omavalitsuse üksus või kui selle on välja mõistnud kohus. Samas makstakse mittevaralise kahju hüvitist ka kohtuväliselt. Maksuhaldur on praktikas lähtunud seadusetõlgendusest, mille kohaselt kohtuväliselt makstud mittevaralise kahju hüvitist maksustatakse.

On tänuväärne, et peate võimalikuks probleemi leevendada ning eelnõus on ette nähtud, et ka juhul, kui mittevaralise kahju hüvitise mõistab välja või kinnitab kohtuväline menetlusorgan (nt töövaidluskomisjon), ei loeta väljamakset tuluks.

Teisalt, kuna mittevaralise kahju hüvitis ei ole tegelikult olemuslikult tulu, vajaks formaalne piirang lähtuvalt isikust, kes mittevaralise kahju eest hüvitist maksab või kes mittevaralise kahju hüvitise välja mõistab, eraldi põhjendamist. Eelnõu seletuskirjas ei ole põhjendatud, miks tehakse vahet kohtu/kohtuvälise menetlusorgani ning poolte kokkuleppele makstud kahjuhüvitistel.

Võimalik, et silmas on peetud kuritarvituste ohtu, mis seisneks selles, et mittevaralise kahju hüvitiseks makstakse poolte kokkuleppe alusel sellist laadi makseid (nt saamatajäänud tulu), mida tuleks tulumaksuga tegelikult maksustada. Ometi ei pruugi ka kohtuvälise menetlusorgani kinnitatud mittevaralise kahju hüvitis vastata oma sisult nimetusele, st mittevaralise kahju hüvitiseks makstakse tegelikult nt ka saamata jäänud tulu. Õiguskantsleri menetluses oli 2019. aastal küsimus töövaidluskomisjoni välja mõistetud mittevaralise kahju hüvitise maksustamisest ning Maksu- ja Tolliameti vastusest selgus, et töövaidluskomisjoni lahendis moraalse kahju hüvitiseks nimetatud väljamakse kujutas endast sisuliselt siiski saamata jäänud palgatulu. Seega tuleks sellistel juhtudel, kus kahjuhüvitise on välja mõistnud kohus või kohtuväline vaidlusorgan, lähtuda selle üle otsustamisel, kas tegemist on maksustatava väljamaksega või mittemaksustatava väljamaksega, asja sisust ning mitte nimetusest.

Tekib küsimus, mis õigustab vahetegu kohtuvälise menetlusorgani määratud ja poolte kokkuleppe alusel makstud hüvitise maksustamisel, kuivõrd ka kohtuvälise menetlusorgani lahendi olemasolul ei saa olla kindlam, et väljamakse sisu vastab nimetusele – ka menetlusorgan võib asja määratlemisel eksida või ei ole hüvitist määrates kursis või keskendunud selle võimalikele

maksuaspektidele. Pole ka tõenäoline, et sellist laadi hüvitisi makstaks eriti massiliselt või et mittevaralise kahju hüvitamiseks tehtavate väljamaksetega võiksid kaasneda ulatuslikud kuritarvitused. Peab ju olema aset leidnud kahjujuhtum, see peaks olema dokumenteeritud ning lisaks on vajadusel võimalik seada muid täiendavaid kriteeriume, mida pooled peaks järgima, kui soovivad maksta maksuvaba mittevaralise kahju hüvitist.

Kokkuvõttes ei nähtu, et eelnõu väljatöötamisel oleks kaalutud alternatiive, mis annaks mõõdukama tulemuse võrreldes poolte kokkuleppe alusel makstava mittevaralise kahju hüvitise täieliku maksustamisega vs formaalsetele kriteeriumitele vastava mittevaralise kahjuhüvitise maksuvabastusega.

Palun Teil kaaluda mittevaralise kahjuhüvitise määratlemist tulu mõistele mittevastava väljamaksena lähtuvalt sisulistest, mitte formaalsetest kriteeriumitest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Evelin Lopman
ettevõtluskeskkonna osakonna juhataja-õiguskantsleri nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristi Lahesoo 693 8409
Kristi.Lahesoo@oiguskantsler.ee